

POLITICA CONCURENȚEI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

PREP.UNIV.DRD. POPA DIANA CLAUDIA

Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Economice, e-mail: dpopa@uoradea.ro

Abstract:

This article treat the competition policy in the European Union, showing which agreements between firms and which state's aids are forbidden because they destroy the competition.. The European Commission has almost all the application 's powers of the competition in the European Union's rules.

Also, this aticle present the control proceedings of giving state's aids.

De la fondarea sa, Uniunea Europeană s-a dotat cu o politică a concurenței, fiind bine cunoscut faptul că piața are nevoie de instituții pentru asigurarea reglării.

Articolul 85 al Tratatului de la Roma interzice orice înțelegere, definită ca un acord între firme asupra prețurilor, asupra producției, sau asupra repartiției piețelor care ar limita concurența și ar împărți piața. Articolul 86 sancționează abuzurile de poziție dominantă prezente atunci când o firmă care domină piața impune concurenților săi potențiali bariere la intrarea pe acea piață. Nu pozițiile dominante sunt cele ce sunt interzise ci posibila lor utilizare.

Articolele 92-94 interzic guvernelor să acorde subvenții care ar putea distorsiona concurența. Ajutoarele de stat (subvenții, scutiri sau reduceri de sarcini fiscale, garanții de credite, acordarea de credite cu dobândă redusă) sunt astfel interzise dacă ele introduc distorsiuni ale concurenței ce duc la menținerea pe piață a firmelor neperformante în detrimentul firmelor neajutate de către statul lor.

Ca urmare a Actului Unic, monopolurile publice care prejudiciază principiile libertății de stabilire și de prestare a serviciilor sunt progresiv repuse în cauză de către Comisia Europeană. Comisia Europeană consideră că un mare număr de monopoluri exercită astăzi, pe lângă misiunea lor de serviciu public, activități comerciale care trebuie să se supună dreptului comun la concurență. Dacă anumite servicii calificate ca „ universale” de către Comisia Europeană trebuie, după aceasta să poată continua să fie asigurate de un monopol public la un tarif unic(ca poșta), altele (ca telecomunicațiile și transporturile aeriene) pot fi încredințate unor întreprinderi private în schimbul subvențiilor și tarifarea lor trebuie să poată fi diferențiată pentru a nu penaliza competitivitatea anumitor utilizatori.

Comisiei îi revin aproape toate puterile de aplicare a regulilor concurenței comunitare. Direcția de Concurență a Comisiei deschide anchete după notificare (pentru ajutoare și operațiuni de concentrare), în caz de reclamații sau chiar uneori din propria sa inițiativă. Puterile de investigare din cadrul articolelor 85 și 86 autorizează perchezițiile la sediile întreprinderilor. Personalul Comisiei Europene poate vizita companiile fără să solicite în prealabil accesul la documente și poate face fotocopii pentru a fi folosite drept probe. El audiază apoi personalul firmelor implicate pentru a discuta cazul respectiv înainte de a da verdictul. În cele din urmă, deciziile finale (luate colegial de toți comisarii) sunt, în caz de infracțiune, însoțite de amenzi care pot fi foarte mari. Firmele dovedite vinovate pot face apel la Curții de Justiție a Uniunii Europene atât împotriva sentinței cât și a mărimii amenzii, care uneori a fost redusă după ce s-a făcut apel. Legislația privind concurența în Uniunea Europeană primează în fața celei naționale și este direct aplicabilă în statele membre. Firmele și persoanele particulare care se consideră victime ale încălcării regulilor comunitare privind concurența pot intenta acțiuni direct în instanțele naționale.

În fiecare an sunt examinate câteva sute de cazuri în care sunt implicate firme bine cunoscute, ca și firme mai obscure, unele avându-și sediul central în afara Uniunii Europene, și care acoperă o gamă largă de domenii și produse. De multe ori, cazurile sunt rezolvate prin schimbări voluntare ale politicii țărilor sau companiilor implicate. Un exemplu îl constituie cazul companiei IBM care a fost acuzată în 1980 că a abuzat de poziția dominantă pe care o deținea pe piața calculatoarelor,

ascunzând informațiile despre produsele noi și aplicând tehnica vânzărilor „ condiționate” (vânzarea mai multor produse împreună, fie sub forma unui pachet, astfel încât clienții să fie nevoiți să le ia fie pe toate, fie nici unul). După ce a cheltuit o mică avere cu onorariile avocaților , IBM a bătut în cele din urmă în retragere în 1984 și a ajuns de bunăvoie la un acord cu Comisia asupra modificării practicilor sale comerciale. În alte cazuri, Comisia Europeană decide în favoarea acuzatului sau consideră reclamația ca fiind întemeiată și dispune luarea unor măsuri sau plata unor amenzi care ajung uneori la milioane de euro (nu există o limită a acestor amenzi , deși ele nu se pot ridica la mai mult de 10% din vânzările reale afectate de abuzul de care este acuzată o companie).

Orice acorduri care pot veni în conflict cu clauzele Tratatului de la Roma trebuie anunțate dinainte Comisiei Europene. Companiile pot depune cereri de „derogare negativă”, ceea ce înseamnă că libera concurență nu este amenințată , sau de „scutire”, care scutește un acord restrictiv de interzicerea totală dacă se poate demonstra că acesta aduce beneficii publice substanțiale. Comisia este împuternicită să declare ilegal și să ceară încetarea unui acord în orice moment , precum și a altor practici inacceptabile.

Comisia a interzis următoarele tipuri de acorduri:

- Acordurile de împărțire a pieței. De exemplu, cartelul chininei (1969) , care a determinat Comisia Europeană să aplice primele sale amenzi și cartelul producătorilor de zahăr (1973);
- Acordurile de control al prețurilor . De exemplu, cartelul coloranților (1969) care controla 80% din piața europeană, acesta fiind primul caz în care firme având sediul central în afara Comunității Europene au fost amendate de Comisie;
- Acordurile de achiziții exclusive. Au fost interzise pentru o gamă largă de produse, de la discuri de gramofon până la echipamente de încălzire;
- Acordurile privind drepturile de proprietate industrială și comercială., utilizarea exclusivă a brevetelor, mărcilor de comerț și operelor de artă nefiind neapărat scutită de legile concurenței.
- Acordurile de distribuție exclusivă sau selectivă. De exemplu, acordurile care caută să restricționeze importurile paralele, cum ar fi cele de comercializare a automobilelor. Printre companiile care au primit amenzi mari sau care au fost penalizate în alt mod pentru utilizarea unor astfel de acorduri au fost Ford, AEG-Telefunken și grupul Moet-Hennessy.

Comisia Europeană a acordat totuși scutiri sau derogări în bloc atunci când a considerat că amenințarea la adresa concurenței era redusă sau inexistentă , iar beneficiile publice atârnavă mai greu în balanță. Ea a urmărit în mod special să nu împiedice cooperarea dintre întreprinderile mici și mijlocii , identificând un număr de acorduri despre care crede că pot face excepție de la interdicția generală. Acestea sunt următoarele:

- Contractele de reprezentare exclusivă de care beneficiază reprezentanțele comerciale;
- Acordurile la scară redusă , bazate pe cifra de afaceri (nu mai mare de 50 milioane euro) și pe cota de piață (nu mai mare de 5%);
- Acordurile de subcontractare;
- Schimbul de informații între companii , studiile comune și utilizarea în comun a capacităților.

În condițiile realizării pieței comune, la nivel comunitar se constată evoluția unui proces de concentrare a întreprinderilor , pentru a face față concurenței. În aceste împrejurări, se impune luarea unor măsuri de intervenție comunitară pentru controlul fuziunilor de întreprinderi, în scopul ca acest proces să nu afecteze condițiile unei concurențe normale pe piața comună.

Prin adoptarea Regulamentului nr. 4064/89/CEE al Consiliului European din 21 decembrie 1989, Comisia Europeană a dobândit jurisdicția asupra fuziunilor și preluărilor de companii la scară mare care afectează cel puțin un stat membru și care depășesc anumite limite. Comisia Europeană avea astfel dreptul de a verifica dinainte fuziunile dintre companii din țări diferite care depășesc limitele respective, lăsând în sarcina statelor membre supravegherea fuziunilor de pe teritoriul lor. Fuziunile planificate care îndeplinesc aceste criterii trebuie anunțate dinainte Comisiei, care va decide în termen de o lună dacă există posibilitatea ca acestea să încalce legile concurenței în Uniunea Europeană. Dacă nu se constată o astfel de posibilitate , fuziunea poate avea loc; altfel, se va începe o

anchetă care trebuie încheiată în următoarele patru luni și în care Comisia efectuează verificări aprofundate și solicită informații suplimentare.

În perioada anilor '70 și la începutul anilor '80, Comisia Europeană a aprobat criteriile pe care trebuiau să le îndeplinească ajutoarele de stat acordate ramurilor grav afectate de recesiune. S-a insistat asupra faptului că un asemenea ajutor trebuie să constituie o excepție, să aibă o durată limitată și să fie orientat în mod direct spre rentabilizarea pe termen lung a sectoarelor cu probleme prin reducerea capacității de producție.

Subvențiile guvernamentale acordate fie companiilor de stat, fie celor private sunt, de regulă, interzise, dacă afectează sau amenință să afecteze concurența. Conform articolului 92, paragraful 1 din Tratatul de la Roma sunt incompatibile cu piața comună ajutoarele acordate de state care distorsionează concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau producții, în măsura în care afectează schimburile comerciale dintre statele membre.

Unele categorii de ajutoare sunt scutite de control. Tot prin articolul 92, paragrafele 2 și 3 sunt enumerate tipurile de ajutoare care sunt sau pot fi compatibile cu piața comună, aceste fiind derogări legale:

- Ajutoarele cu caracter social acordate consumatorilor individuali, cu condiția ca acestea să fie acordate fără vreo discriminare legată de originea produselor;
- Ajutoarele destinate remedierii daunelor cauzate de calamitățile naturale sau de alte evenimente extraordinare;
- Ajutoarele destinate favorizării dezvoltării economice a regiunilor cu un nivel de trai anormal de scăzut sau dominate de un nivel grav al șomajului;
- Ajutoarele destinate să promoveze executarea unui proiect important de interes european comun sau să remedieze perturbări grave ale economiei unui stat membru;
- Ajutoarele destinate să promoveze cultura și conservarea patrimoniului, dacă nu alterează condițiile schimburilor comerciale și concurența în Comunitate;
- Ajutoarele destinate să faciliteze dezvoltarea anumitor activități sau regiuni economice, dacă nu alterează condițiile schimburilor comerciale.

În 1990, Comisia Europeană s-a angajat într-un proces de revizuire a tuturor sistemelor de ajutorare existente în statele membre, revizuire care ar trebui să faciliteze schimbările în situația economiei și a industriei în urma încheierii procesului de creare a pieței interne.

Statele membre trebuie să înștiințeze Comisia Europeană despre toate ajutoarele planificate iar ea hotărăște dacă ajutorul poate fi exceptat de la regulile tratatului. Comisia Europeană are autoritatea de a cere rambursarea ajutoarelor neautorizate și poate amenda statele membre care încalcă legile. Având în vedere că ajutoarele acordate de state au caracter excepțional, la nivel comunitar s-a instituit o procedură de control pentru ca ajutoarele respective să fie compatibile cu principiile bunei funcționări a pieței interne. Conform dispozițiilor articolului 93 al Tratatului de la Roma, Comisia Europeană procedează la examinarea permanentă a sistemelor de ajutorare existente în aceste state. Comisia le propune orice măsuri adecvate, cerute de dezvoltarea progresivă sau de funcționarea pieței interne.

Dacă, după ce statelor membre implicate li s-a notificat să-și prezinte observațiile, Comisia constată că un ajutor acordat de un stat membru nu este compatibil cu piața comună sau că acest ajutor este acordat în mod abuziv, ea emite o decizie conform căreia statul respectiv trebuie să îl elimine sau să îl modifice în termenul stabilit. Dacă statul în cauză nu se conformează acestei decizii în termenul stabilit, Comisia Europeană sau orice alt stat interesat poate sesiza direct Curtea Europeană de Justiție.

În principiu, Comisia Europeană consideră că toate categoriile de ajutor de stat ar trebui să fie cât mai limitate și, deoarece Comisia încearcă să aplice și mai riguros reglementările, acestea intră tot mai mult în conflict cu guvernele naționale presate să asigure locuri de muncă pentru proprii lor cetățeni.

Bibliografie:

1. „Le budget de l' Union européenne”, Marc Lechantre & David Schajer, Editura La documentation Française, Paris, 2003
2. „Europa Economică”, Bertrand Commelin, Institutul European, Iași, 1998
3. „Dreptul comunitar al comerțului”, Nicoleta Diaconu, Editura Sylvi, București, 2004

„Ghidul Uniunii Europene”, Dick Leonard, Editura Teora